

بسمه تعالی

دهستان کلیشم

کلیشم حلقه اتصال راه های قدیم قزوین یا دالمرز به دیلمان، سیاهکل، لاهیجان، املش لنگرود، رودسر تا زمان صفویه (رشت، انزلی از زمان صفویه) راههای حمل و نقل ابریشم و برنج جلگه گیلان و ماهی بحر خزر و چوب و الوار و زغال جنگل های گیلان به قزوین، ری، قم، کاشان و اصفهان خصوصاً ابریشم لاهیجان که در صنعت فرش بافی فرش ابریشم کاشان هنوز هم مورد استفاده می باشد.

در بررسی های به عمل آمده از متون کتب تاریخی و جغرافیایی قبل و بعد از اسلام و با توجه به آثار باستانی کشف شده در منطقه کلیشم و ناحیه فاراب که کلیشم همیشه مرکز فاراب و زیر مجموعه دیلمان قدیم بوده است. آثار موجود در کلیشم مانند قلعه قلکی بسر با به زبان محلی قلائی که در آنجا چیزی شبیه صندلی از جنس مفرغ بیر ون آمده و قبر بابامیلحود در شرق کلیشم سر راه قدیم شاهباجان اشکوسمام و قبرستان گبری خرچاک و امامزاده سید ابراهیم تورار با قدمت ۷۵۰ ساله و امام زاده احمد محمد ناوه و قلعه کالاسی ناوه و قبور گبری و آثار خرابه های قدیمی و قلعه های کهن نزدیک ویه و قلعه درمخانی ویه و قلعه چله خانی یکنم و قلعه خریو و آثار تیله و سفال چراکو که نام اوستایی چراکو چخرگر یا پشت خارگر میباشد و بسیاری دیگر آثار موجود در منطقه نشان دهنده اهمیت راه کلیشم به قزوین و کلیشم به دیلمان سیاهکل و کلیشم املش قبل از اسلام و بعد از اسلام به علت نزدیک بودن مسافت قزوین به کلیشم و کلیشم با املش و کلیشم با دیلمان سیاهکل می باشد بعد از اسلام مورد استفاده بیشتری پیدا کرد خصوصاً بعد از روی کار آمدن آل بویه که زائران حج و زوار کربلای معلی از این راه می رفتند به قزوین از قزوین می رفتند برای همدان، کرمانشاه، قصر شیرین تا بغداد کوتاه ترین راه اتصال قزوین به املش دیلمان، سیاهکل راه کلیشم می باشد. این راه تا دهه های اول و دوم قرن نوزدهم مورد استفاده بوده و در حال حاضر هم به علت عدم توجه به سختی مورد استفاده می باشد فقط موتورسیکلت ماشینهای شاسی بلند - نیسان جیب رفت و آمد می کنند.

مردم کلیشم مردمانی با غیرت و با تعصب و با اعتقاد به مذهب شیعه و علاقه خاصی به خاندان پیامبر (ص) و

امامان و معصومین دارند و احترام زیادی برای سادات قائل هستند و به مهمان نوازی و امانت داری معروف هستند. از

قدیم الایام کاروانها برنامه حرکتشان را طوری تنظیم می کردند چه از زمان حرکت از املش و سیاهکل دیلمان به کلیشم قزوین یا از قزوین به املش دیلمان و سیاهکل شب را در کلیشم اطراق می نمودند و پیران که در قید حیات هستند از کلیشم به نیکی یاد می کنند.

ما در اینجا فقط برای اثبات قدمت تاریخی کلیشم فقط به چند نکته اشاره می نمایم در جزوه های بعدی برای هر مورد مفصلاً توضیح خواهیم داد.

۱ - بعد از واقعه عاشورا و شهادت حضرت سید شهدا در کربلای معلی و سختگیریهای امویان بر علویان اولاء طیبه و طاهره و علی ابن ابیطالب (ع) و ذریه پیامبر (ص) آمدند به طرف ایران و بسیاری هم به دست عوامل حکومت جابر سفاک امویان به شهادت رسیدند و پس از سقوط امویه ، عباسیان با حمایت ایرانیان به خلافت رسیدند اما نمک شناس بودند بسیاری از سرداران سپاه را که ایرانی بودند از بین بردند مثل ابومسلم خراسانی و عباسیان با مکر و حيله و تزویر و ریا برای یکه قدرت تکیه زدند و بر اولاد پیامبر (ص) و علی ابن ابیطالب و سادات بسیار سخت گیری نمودند و بسیاری را به شهادت رساند که در تاریخ ثبت است . ما در اینجا به چند نکته تاریخی برای اثبات قدمت تاریخی منطقه اشاره مینماییم .

۱- آمدن حسن ابن زید ابن علی ابن حسین (ع) به منطقه دیلمان که باعث به وجود آمدن فرقه زیدیه در ایران گردید خصوصاً در دیلمان و طبرستان.

۲ - بعد از واقعه صحرای فح در نزدیکی مکه مکرمه که جنگ نابرابر بین علویان و عمال حکومت عباسیان در سال ۱۷۵ هـ ق یحیی ابن عبدالله ابن حسن ابن المثنی حسن ابن علی ابن ابیطالب (ع) که به صورت گمنام و پنهانی از شهری به شهر دیگر رفت به توصیه فضل ابن یحیی برمکی به دیلمان پناهنده شد آل برمک در دستگاه خلیفه بودند اما بیشتر کوشش پنهانی می کردند تا علویان در امان باشند مردم منطقه دیلمان با راهنماییهای اولاد علی ابن ابیطالب (ع) با اسلام آشنا شدند. یحیی ابن عبدالله ابن حسن در ۱۸۷ هـ ق بر علیه خلیفه قیام نمود و شهر قزوین را متصرف شد و از طرف خلیفه به حکومت قزوین دیلمان منصوب شد و با نیرنگ هارون الرشید به توسط زهر شهید شد. حدود سیصد سال سادات علویان حکومت دیلمان طبرستان را داشتند و بعد از آن سادات کیایی و مرعشی تا زمان صفویه سال ۱۰۰۰ هـ ق در دیلمان و لاهیجان و فومن حکومت ملوک الطوائفی داشتند دیلمان قدیم ۲۲ هزار کیلومترمربع از کناره های دریای

خزر و از جنوب تا گردنه اسماعیل آباد قزوین تا تارم نزدیک زنجان از غرب تا گردنه حیران و از شرق تا نزدیکی گرگان بوده است که به مرور زمان در طول حکومت‌های مختلف کوچک شده است سلطان سید هاشم که در سال ۸۸۱ هـ ق حاکم کلیشم بوده است. با قدرت گرفتن صفویه شاهان صفویه همه حکومت‌هایی را که سادات کیایی و مرعشی داشتند برانداختند. اما آل بویه حکومت طبرستان و دیلمان قدیم را به سادات واگذار گردیده بودند. (روستای بویه هنوز هم وجود دارد) اولین پادشاه شیعه از آل بویه معزالدوله دیلمی بود که بر علیه خلیفه وقت قیام نمود و وارد قزوین گردید از قزوین به ری رفت و پس از زیارت مرقد شریف حضرت عبدالعظیم حسنی و درست کردن مقبره و بارگاه در خور آن سید بزرگوار در سال ۳۱۱ هـ ق مقتدرانه وارد بغداد گردید و خلیفه وقت را عزل و کسی دیگر به عنوان خلیفه گذاشت که مطیع او بود و زمان ورود معزالدوله به بغداد مصادف بود با روز اول محرم که بنا به دستور ایشان عزاداری سید شهدا و مذهب شیعه آزاد گردید و به دستور معزالدوله بغداد و شهرهای دیگر به مدت ده روز سیاه پوش گردیدند. اگر برای آل بویه که زحمت زیادی برای ترویج مذهب شیعه زحمت زیادی کشیده اند اگر بزرگداشتی گرفته شود مقداری از زحمت آنها قدردانی شده است. راه‌های قدیم که از املش و از سیاهکل به قزوین وجود داشته و دارد همیشه از کلیشم عبور می کرده و کلیشم حلقه اتصال راه‌های قزوین به شهرهای شمالی املش و دیلمان سیاهکل قبل و بعد از اسلام بوده است. به علت کوتاه بودن، نزدیک بودن املش به کلیشم و نزدیک بودن سیاهکل به کلیشم، نزدیک بودن کلیشم به قزوین همیشه مناسب ترین راه بوده است. که توسط آل بویه بازسازی شده بود. دوباره به دستور شاه عباس اول مرمت و بازسازی گردید آثار پلها و کاروانسراهای آن هنوز موجود می باشد. لاهیجان و فومن در تختگاه حکومتی در زمان حکومت سادات علوی و سادات کیایی و سادات مرعشی بود که شاه عباس اول پس از برانداختن آنها به توصیه وزیرش رشت را به عنوان مرکز ایالت انتخاب نمود که بتواند از سمت شرق به لاهیجان و از سمت غرب به فومن تسلط داشته باشد. سیاهکل از دیرباز دروازه گیلان شناخته می شده حالا مثل کلیشم در بن بست قرار دارد در قدیم الایام فرستادگان حکومت های وقت و تجار که مقصدشان منطقه دیلمان سیاهکل لاهیجان املش ، لنگرود، رانکوه هوسم (رودسر) بود از کرمانشاه، همدان از اصفهان، کاشان، قم از شهر ری می آمدند به قزوین و از قزوین می رفتند به کلیشم و از آنجا که دوراهی می شد دست راست به طرف املش می رود و مستقیم به دیلمان و سیاهکل می رفتند، و از آنجا به شرق و غرب گیلان می رفتند راه‌هایی که در متون تاریخی آمده به شرح ذیل می باشد:

۱ - راهی که از لاهیجان به کیسم به سیاهکل به توتکی به لانای سرداب ، دیلمان آسیابر چراکو کلیشم پل با عظمت انبوه و بعد از گذشتن از الولک به قزوین می رسد در این مسیر دو کاروانسرا وجود دارد یکی کاروانسرای تی تی و دیگری سرداب و پل باستانی انبوه.

۲ - راهی که به دستور شاه عباس ساخته شده است راه املش به دیلمان و کلیشم به قزوین - راه املش به دیلمان و کلیشم از خسیل دشت دوراهی می شود. از املش به کهلستان به حسین آباد بلوردکان هیلودشت - خرکال خسیل دشت زردستان. دوراهی ناتیشکو به دیلمان شرچاک سیدسرا. زیل بره. نیاول کمس می رسد به دیلمان از خسیل دشت دو راهی می شود به امام چاکر رود بنه زمین پیرکوه از امام زاده ابراهیم تورار به کلیشم می رسد.

۳ - راهی که از شرق کلیشم به طرف اشکور و سمام می رود بعد از گذشتن از قبر بابا میلهود به اردوسمان به پیشکیلیجان آسیاب سر شاهيجان به اشکور سمام می رسد. بابا میلهود یکی از سران فرقه اسماعیلیه پیروان حسن صباح می باشد و قبور مشابه در جاهای دیگر وجود دارد مثل راه املش بلوردکان و شیرچاک ناتیشکوه که به دست رهگذران سنگسار می شود.

۴ - راه قدیم لنگرود که توسط صفویه ساخته شده است از لنگرود به کومله از کومله به خرشتم املش در بلورکان به راه شاه عباسی می افتد پس از گذشتن از مربو از طریق پیرکوه امام زاده تورار به کلیشم می رسد.

۵ - راهی که از زمان آل بویه و بعداً توسط صفویه بازسازی شده بود از دیلمان به کلیشم به قزوین می رفته است از دیلمان باباولی .فیگورسر .شادران. زین پشته. وایژگی باجه سرا. کلیشم نواخان ، چشمه سیاب، پل انبوه، کنگرین دستگرد ، تله کومسار، سیاه سنگ، احمدخانی. سیر درده، رودخانه، انگشتک ، الولک، گردنه نیاق، طرطین، اسماعیل آباد به قزوین می رسد که در زمان صفویه یکی از پرتدد ترین راههای کشور بوده و راه زیارت هم شهرت داشته نزد مردم دیلمان، سیاهکل، املش بخاطر رفتن به سفر حج و کربلای معلی.

۶ - بر سر راهی که از قزوین به اشکور، دیلمان، املش، رحیم آباد رانکوه، میرورد پل عظیمی است بنام روستای نزدیک آن یعنی انبوه این راه از قزوین به اسماعیل آباد، دستگرد چنارک می آید و پس از گذشت از پل انبوه (کرپی) که بر روی شاهرود زده شده است از سفید پشته بالا می رود و بعد از سیاهتله و چشمه سیاب به گردنه نواخان به دهکده بزرگ

کلیشم می رسد در کلیشم به دو راهی تقسیم می شود از دست راست از طریق امام زاده تورار پیرکوه به املش می رود و مستقیم به پالان سنگ شوشه کش تاریک دره، دیلمان به سیاهکل می رسد.

۷- راه دیگری که کوتاه ترین راه از دیلمان به کلیشم می باشد از دیلمان به باباولی، ملومه، گیسل، علی وای عین شیخ خلشکو به کلیشم می آید هنوز هم موتورسیکلت و ماشینهای شاسی بلند، نیسان و جیب رفت و آمد می کنند به زحمت زیاد خصوصاً ۶ کیلومتر از علی وای به کلیشم نمی دانیم این شش کیلومتر راه چقدر باید زمان بگذرد تا مرمت و بازسازی شود. برای شش کیلومتر راه که نیمی از آن مربوط به شهرستان سیاهکل و نیمی مربوط به شهرستان رودبار می باشد. مردم باید در زحمت باشند و بازسازی این راه و اتصال آن کلیشم که از کلیشم به انبوه سپس به قزوین می رسد. شهرستان سیاهکل از بن بست بودن خارج می شود. در طول تاریخ همه راه از کلیشم عبور می کرده است. کلیشم تا دیلمان سه فرسنگ فاصله دارد و همیشه مرکز فاراب زیر مجموعه دیلمان بوده است در جزوهای بعدی توضیح خواهیم داد که در سال ۸۸۰ هـ ق حدوداً ۵۵۰ سال پیش سلطان سید هاشم حاکم کلیشم بوده است. که پس از زلزله مهیب سال ۸۸۹ هـ ق سید ظهردین مرعشی از طرف سیدامیر شاه کارکیا سلطان علی میرزا برای بازسازی کلیشم و منطقه فاراب انتخاب می شود. در سال ۱۰۰۴ هـ ق به دستور شاه عباس اول نعمت اله خان صوفی به عنوان حاکم دیلمان انتخاب می شود و بعد از او بهرامقلی خان صوفی از طرف صفویان حاکم دیلمان بود زمان فتحعلیشاه قاجار محمدرضاخان بیک حاکم دیلمان بود در اواخر قاجار محمدخان مشیرالمالک حاکم دیلمان بود در همه دوران که دیلمان مرکز حاکم نشین بود. کلیشم مرکز منطقه فاراب بوده است فاراب قدیم از بیورزن تا زکابرو دگاسر و گشنه رود تا زنش دیار جان بوده است.

در سال ۱۳۰۴ مشیرالمالک حاکم دیلمان بود و قبل از آن سرتیپ رضاخان قزاق به تعقیب مجاهدین جنگل نیروهای میرزا کوچک خان جنگلی از رشت به دیلمان آمد از آنجا به کلیشم به انبوه از الولک به قزوین رفته است و در قزوین با نماینده انگلیس ملاقات داشته است که خود نیاز به توضیح جداگانه دارد. قبل از رضاخان نمایندگان انگلیس از میرزا کوچک خان خواسته بودند که تحت حمایت انگلیس حکومت ایران را به او بدهند اما آن مجاهد جنگل و روحانی آزاده قبول نکرد که البته این ماجرا نیاز به توضیح جداگانه دارد. مجاهدین جنگل از راه دیلمان کلیشم تا به الولک رسیده

بودند که در اثر توافق دولتهای روس و انگلیس با هم دیگر و توافق عوامل انگلیس و روس با حکام محلی و تعدادی از خانهای محلی که خودش نیاز شرح جداگانه دارد. پشت مجاهدین جنگل خالی شد.

در سال ۱۳۱۶ هـ.ش ر ودبار بخشی از رشت بود در سال ۱۳۳۸ که رودبار به شهرستان تبدیل شد و منطقه فاراب از دیلمان جدا کرده به رودبار دادند و بر اثر نفوذ خانهای محلی مثل نصراله خان معروف به سرهنگ فرزند عبدالله خان بیجانلو مرکزیت از کلیشم به جیرنده انتقال داده شد. کلیشم از سال ۱۳۶۹ شاهد پس رفت به جای پیشرفت بوده است خدمتی که مسئولین وقت شهرستان رودبار اعم از نماینده وقت مجلس و فرماندار وقت بخشدار عمارلو در جیرنده به کلیشم کردند یا عنادی که با کلیشم داشتند در مورخه ۶۹/۷/۱۴ روستای پیرکوه با سی روستا از دهیاری و پاسگاه نیرو انتظامی کلیشم جدا کردند و به دیلمان سیاهکل دادند خدا خیرشان بدهد در دنیا و آخرت اگر کلیشم را می دادند به بخش دیلمان بهتر بود.

زمانی مسئولین شهرستان رودبار اقدام به این عمل کردند که مردم شریف کلیشم عزادار فاجعه زلزله خرداد ۶۹ بودند و مشغول ایجاد سرپناهی برای زندگی اعضاء باقیمانده خانواده های خود بودند هیچ کس متوجه موضوع به علت دانش گرفتاری های موجود در آن وقت نبود. روستاهای جدا شده از کلیشم به شرح ذیل می باشد:

۱ - آسیاب سر ۲ - بنه زمین ۳ - پیرکوه بالا ۴ - پیرکوه پائین ۵ - پیشکلیجان بالا ۶ - پیشکلیجان پایین ۷ - پینوند ۸ - کلیجان کر ۹ - جاران ۱۰ - جلیسه ۱۱ - چاکرود ۱۲ - چمچال ۱۳ - زنش ۱۴ - زنش دره ۱۵ - کار سنگ شاهیمان ۱۶ - سردسرشاهیمان ۱۷ - شاهیمان ۱۸ - کلاک ۲۲ - لرده ۲۳ - لشکستان ۲۴ - لوالی ۲۵ - لیه چاک ۲۶ - ملامحله ۲۷ - وسمه جان ۲۸ - هفت بند (هفت بود) ۲۹ - یرشلمان ۳۰ - یسن

مسئولین وقت با جدا کردن روستای ذکر شده کلیشم را در بن بست کامل قرار دادند. خداوند انشاءالله به آنها جزای خیر بدهد (آمین یا رب العالمین). و با این کار به جرینده و لوشان هم خدمت کردند که هیچ وقت به علت نداشتن زیر مجموع جیرنده به شهر و لوشان به شهرستان مستقل ارتقا پیدا نکنند و برای همیشه زیر مجموعه رودبار باقی بمانند: در عوض سیاهکل به شهرستان مستقل ارتقا پیدا کرد و دیلمان به شهر.

همانطور که گفته شد بعداً در هر مورد توضیح داده خواهد شد.

ابوالفرج می گوید که سادات بر اثر فشار عباسیان همیشه به دیلمان پناهنده می آوردند. از نوشته های ابن فقیه بر می آید که قزوین زمانی در اختیار دیلمان بوده است ابراهیم بن محمد استخری سال ۲۵۰ هـ ق ۹۲۰ م می گوید قزوین مرز دیلم است و از قزوین تا قرارگاه امیر دیلمان ۱۲ فرسنگ می باشد و مقدسی که خود در قرن چهارم هـ ق مدتی در دیلمان

می زیسته است می نویسد که راه دیلمان به قزوین مورد تردد بوده است: مردم کلیشم از قدیم اکثراً دارای سواد خواندن و نوشتن بودند و در تعلیم قرآن کریم به بچه های خود کوشش بسیاری داشتند که از روستای اطراف از مردم کلیشم دعوت می کردند که یک نفر برود به بچه های آنها خواندن قرآن تعلیم بدهد. روستای معروفی بود که در شهرهای دیگر اهالی روستای مجاور خود را کلیشمی معرفی می کردند.

امروزه کلیشم در بن بست قرار دارد و مخروبه می باشد در سال ۱۳۶۸ دارای بازار بزرگ که همه روستای اطراف تا اشکور تا کنگرین تا دیارجان خدمت ارائه می داد. کلیشم در سال ۱۳۶۸ دارای ۳۰ مغازه خواربار ، خشکبار و پارچه فروشی - کارگاه آهنگری و صیغلی نعلبندی ۱۰ واحد ، کارگاه حلاجی و نمدمالی ۵ واحد. کارگاه پالان دوزی ۵ واحد - آرایشگاه مردانه ۶ واحد - خیاطی ۱۰ واحد - کفاشی و دوخت و دوز لوازم چرم ۵ مغازه - کارگاه مسگری و سفید کردن ظروف مسی - تعمیر چراغ و ساخت ظروف مسی ۳ واحد - مغازه. قهوه خانه و محل ماندن مسافران که از روستای اطراف برای داد و ستد می آمدند ۵ واحد. مردم کلیشم مردمی متدین هستند. در کلیشم سال ۱۳۶۸ سه باب مسجد ۲ باب حمام عمومی - دبستان و مدرسه راهنمایی تحصیلی و دبیرستان وجود داشت که بسیاری از بچه های روستاهای اطراف در مدرسه راهنمایی تحصیلی و دبیرستان مشغول تحصیل بودند و در حال حاضر هم در مدرسه شبانه روزی تعدادی مشغول تحصیل می باشند. همانطوری که قبلاً گفته شد مردم کلیشم مردمانی مومن ، مسلمان و معتقد به مذهب شیعه و اعتقادات و ارادت خاصی به حضرت پیامبر (ص) و علی ابن ابیطالب (ع) و احترام ویژه ای برای سادات و ذریه حضرت پیامبر (ص) و اولاد علی ابن ابیطالب قائل هستند. روستای کلیشم به مهمان نوازی و مومن بودن و امانتداری در منطقه مشهور هستند. روستای کلیشم بیشترین تعداد شهدا را در حوزه شهرستان رودبار به اسلام و انقلاب اسلامی تقدیم داشته است. امروزه به علت بن بست بودن به سرای بزرگ سالمندان بیشتر شباهت دارد. از آن بازار بزرگ سال ۱۳۶۸ با آن تعداد زیاد مغازه با مشاغل مختلف امروزه مغازه های کلیشم به اندازه انگشتان دست هم نمی شود. با مرمت و بازسازی

راههای کلیشم دو شهر از بن بست بودن خارج می شوند یکی ۴ کیلومتر از علی وای به کلیشم که سیاهکل را به کلیشم وصل می نماید. دوم بازسازی و مرمت ۸ کیلومتر راه پیرکوه به کلیشم که راه املش را به کلیشم وصل می نماید. سوم بازسازی و مرمت ۱۰ کیلومتر راه کلیشم به انبوه تا کنار رودخانه شاهرود و پل باستانی انبوه به راه قزوین متصل می شود. و این راه تاریخی که نزدیک ترین راه از قدیم الایام بوده به سمت شرق استان گیلان از قزوین می باشد. انشاءالله به یاری حق و همت مسئولین ذیربط این مسئله محقق خواهد شد. راه های ذکر شده به کلیشم تا زمان زلزله کم و بیش قابل استفاده بود پس از زلزله متاسفانه مرمت و بازسازی و نگهداری ۵ جاده ارتباطی که کلیشم ۱- راه کلیشم به خلشکوه به علیوای عین شیخ به دیلمان به سیاهکل متصل می شد ۲- راه کلیشم به خلشکوه به چراکوه به عمارلو متصل می شد ۳- راه کلیشم به تورار به پیرکوه به راه املش متصل می شد ۴- راه کلیشم به آردسامان شاهيجان به راه اشکور متصل می شود. ۵- راه کلیشم به نواخان به انبوه که به راه قزوین متصل می شود. ۶- راه کلیشم به جیرنده به لوشان متصل می باشد. در حال حاضر فعال است و بازسازی بقیه راه ها مورد غفلت قرار گرفت بویژه راه علی وای به کلیشم که ۶ کیلومتر میباشد و راه کلیشم به پیرکوه به فراموشی سپرده شد این که میگوییم مسئولین شهرستان رودبار به کلیشم لطف دارند نمونه اش اجرای مصوبه رییس جمهور محترم در سفر به استان گیلان میباشد که قرار شد سیاهکل از بن بست خارج شود موجبات بازسازی و مرمت جاده دیلمان به کلیشم خصوصا ۴ کیلومتر از علیوای به کلیشم فراهم آمد اما ارادتی که مسئولین شهرستان رودبار به کلیشم داشتند راه را کج کرده از پیرکوه به کمنی از آنجا به انبوه در حال احداث میباشد. مسافت ۶ کیلومتر که از علی وای به کلیشم را نادیده گرفتند و راهی را انتخاب کردند که هم مسافت بیشتری دارد و هم هزینه بیشتری میخواهد و هم برفگیر میباشد در صورتیکه راه عین شیخ علی وای به کلیشم قبلا احداث شده تنها نیاز به مرمت و بازسازی دارد و راه کلیشم به انبوه فعال می باشد آیا حذف کلیشم از مسیر راه سیاهکل و دیلمان به راه قزوین از سر ارادت مسئولین رودبار به مردم شهید پرور کلیشم میباشد یا حکایت دیگری دارد خداوند به آنها اجر جزیل عنایت فرماید.

تحقیق و گردآوری ولی روحبخش کلیشمی

برای ذکر مطالب تاریخی متن این جزوه از منابع ذیل استفاده شده است.

۱. تاریخ آل بویه
۲. دارالمرز
۳. تاریخ آستارا تا آستارا آباد (گرگان)
۴. حدود العالم
۵. تاریخ گیلان و دیلمستان
۶. حسن صباح خداوند الموت
۷. شهریاران گمنام
۸. آرام آرای عباسی
۹. جنبش زیدیه در ایران
۱۰. سردار جنگل (میرزا کوچک خان)
۱۱. انقلاب مشروطیت تا زمان ما
۱۲. تاریخ جهانگشای جوینی
۱۳. تاریخ برامکه
۱۴. تاریخ تنکابن
۱۵. نگاهی به گیلان زمین
۱۶. تاریخ گیلان
۱۷. کتاب خان های دیلمان
۱۸. گیلان در جنبش مشروطیت
۱۹. قیام سادات علوی
۲۰. حفاریهای مارلیک
۲۱. چراغعلی تپه
۲۲. آبادیهای کنار جاده ای ایران قدیم
۲۳. دیلمان در گذر تاریخ
۲۴. امرای گیلان
۲۵. جیل و دیلم جوینی
۲۶. گیلان و آذربایجان شرقی
۲۷. خطی بر دیوار
۲۸. تاریخ خانی لاهیجی
۲۹. تاریخ های نهضت های ملی ایران از حمله تازیان تا صفاریان
۳۰. تاریخ نهضت های ملی ایران از صفاریان تا سقوط عباسیان
۳۱. تاریخ شیعه و فرقه های اسلامی ایران تا قرن ۴ هجری
۳۲. بانوی دیلمان
۳۳. از عرب تا دیالمه
۳۴. احسن التواریخ
۳۵. تاریخ بیداری ایرانیان
۳۶. تاریخ مردم ایران از ساسانیان تا آل بویه
۳۷. کتاب نارنجی از وزارت خارجه روسیه
۳۸. کتاب آبی وزارت خارجه انگلیس
۳۹. اورنگ باختگان
۴۰. خواجه تاجدار

۴۱. دست نوشته های میرزا موسی منجم با

شی (منجم السلطنه) که در زمان قاجاریه

حاکم لنگرود بود. و بعداً حاکم استان

گیلان شد. خانه بیلاقی (تابستانی او در

روستای مریو بود و خانه زمستانی او در

شهرستان لنگرود که جدیداً به موزه تبدیل

شده است).

۴۲. سفرنامه حمداله مستوفی

۴۳. بویهیان

۴۴. سیده ملک خاتون همسر فخرالدوله دیلمی

در جزوه بعدی با ذکر صفحه و نام نویسنده به نظر خوانندگان خواهد رسید.

این خلاصه نویسی بنا به درخواست آقای دهقان مسئول محترم کتابخانه عمومی کلیشم و شورای کلیشم و دهمدار

دهستان کلیشم جهت ارائه به مسئولین اداره راه استان گیلان تحریر گردید. از دوستان خواهشمندم ما را در این راه

یاری نمایند.

والسلام

